

Volledige afschaffing stamrechtvrijstelling is een brug te ver

En van de pijlers van het op Prinsjesdag gepresenteerde Belastingplan 2004 is de drastische inperking van fiscale faciliteiten voor vut- en prepensioenregelingen per 1 januari 2005. Langs deze weg hoopt het kabinet te bereiken dat werknemers voortaan tot hun 65ste aan de slag blijven. En passant wordt hierbij ook de zogenoemde stamrechtvrijstelling om zeep geholpen. Deze maatregel schiet zijn doel voorbij.

De stamrechtvrijstelling houdt in dat aanspraken op periodieke uitkeringen ter vervanging van misgelopen loon zijn vrijgesteld van de heffing van loonbelasting. Net als bij pensioenuitkeringen het geval is, wordt langs deze weg bereikt dat alleen over de feitelijke uitkeringen (loon- en inkomsten)belasting is verschuldigd.

In de praktijk wordt de stamrechtvrijstelling met name gebruikt voor afvloeiings- en saneringsuitkeringen en voor gouden handdrukken. Bij collectieve ontslagen speelt de vrijstelling vaak een belangrijke rol, namelijk als het sociaal plan voorziet in een suppletie-uitkering op de WW van de gedupeerde (ex-)werknemers. Bij gouden handdrukken gaat het meestal om een bedrag ineens dat door de ex-werkgever wordt overgemaakt aan een verzekeringsmaatschappij, of aan zijn eigen 'stamrecht-bv'.

De bestaande fiscale regelingen voor de vut en voor het prepensioen zijn in feite op de stamrechtvrijstelling gebaseerd. De toekenning van die aanspraak wordt fiscaal genegeerd; de uitkeringen die er te zijner tijd uit volgen, zijn volledig belast. Het kabinet wil deze faciliteit schrappen. Vut- en prepensioenaanspraken die na 1 januari 2005 ontstaan, zijn straks in één keer belastbaar. Het feit dat de gemiddelde werknemer op dat moment niet in staat zal zijn die belasting te voldoen, doet daaraan blijkbaar niet af. Integendeel, het is kennelijk juist de bedoeling vervroegde uittreding financieel onmogelijk te maken.

Dat het kabinet ingrijpt in de stamrechtvrijstelling is op zichzelf wel te verklaren: als de stamrechtvrijstelling in haar huidige vorm blijft bestaan, kan de nieuwe maatregel eenvoudig worden ontlopen. Namelijk door de vut- of prepensioenregeling de jas van een stamrecht aan te trekken. Om die reden wordt voorgesteld per 2005 ook de stamrechtvrijstelling te schrappen.

Dat hiermee over het doel wordt heen geschoten, realiseert het kabinet zich ook: in de Memorie van Toelichting is met zoveel woorden te lezen dat 'hiermee meer situaties worden getroffen dan alleen situaties van vervroegde uittreding'.

Na een storm van kritiek in de

Tweede Kamer heeft premier Balkenende tijdens de Algemene Beschouwingen laten doorschemeren de scherpste kantjes van de vut- en prepensioenplannen te willen afslijpen. De Kamer moet zich bij dit alles realiseren dat met deze plannen ook onnodig een streep wordt gehaald door de bestaande praktijk met betrekking tot afvloeiingen van werknemers. Loongerelateerde suppletie-uitkeringen bij een collectief ontslag zullen straks nagenoeg niet meer te financieren zijn. En dat juist nu eveneens plannen voor het verder beperken van WW-uitkeringen bekend zijn gemaakt, en juist nu de kranten bol staan van berichten over massaontslagen.

Ook voor individuele exitregelingen heeft het schrappen van de stamrechtvrijstelling ongewenste

---

Loonaanvullingen bij collectief ontslag zijn straks niet meer

---

gevolgen. De afgelopen maanden is er een publiek debat gevoerd over het aspect van 'loterij zonder nieten' in de afspraken van, bijvoorbeeld, KPN met Scheepbouwer en Ahold met Moberg. Daar is (en wat betreft Moberg inmiddels: was) de 'gevarrentoeslag' in het vaste salaris van een turbo voorzien, door daarbovenop een vaste exitvergoeding af te spreken. De commotie daarover zal een genuanceerde afweging omtrent het schrappen van de stamrechtvrijstelling niet positief hebben beïnvloed.

Toch moeten we niet uit het oog verliezen dat veel managers de gouden handdruk in de praktijk gebruiken als startkapitaal voor een nieuwe, eigen, onderneming. Ex-managers die met succes voor zichzelf beginnen, zorgen op hun beurt weer voor nieuwe arbeidsparticipatie. Dergelijk initiatief zou nu juist gestimuleerd moeten worden.

Ik kan dan ook met geen mogelijkheid bedenken wat het kabinet bezielt om met maatregelen te komen die fatsoenlijke afvloeiingsregelingen onbetaalbaar maken, en waarmee de start van nieuwe ondernemingen wordt ontmoedigd. Het is niet ingewikkeld om de stamrechtvrijstelling daarop toe te spitsen. Dat moet dan ook gebeuren, in plaats van uit legislatieve gemakzucht ongewenste effecten maar op de koop toe te nemen.

ALBERT JAN VAN SOELEN

Mr A.J. van Soelen is compagnon bij Spigthoff Advocaten & Belastingadviseurs.

